

Pɔɔl Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te EFISOS DEMMA La

¹ Mi Pɔɔl waai ate Naawen va wa dek yaalika a lueri mu ayen m chim Yeezu Kirisita tuiptomɔ la, ale a nmarisi gbanƙa de a te nama baai ale ka Naawen nuruba a bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Efisos po la. Nama me a va Yeezu Kirisita ka nalimnyiini.

² Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyɔgini.

³ Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ko la, a pa wa tiirimu meena buui ate wa ta wenɲmazuk po la a te ti kama, dii nyiŋ la, tama ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Ni be basi ate ti te wa jiam nna yegayega wa le nyɛ dii a te ti la. ⁴ Wa liŋ lueri ti a te wa dek kama, tama ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la, yaa ale ge nyɛ tɛŋzuk meena, ayen ti chim nuru welensa baai ale kan nman ta kaasun Naawen nimbie po la.

⁵ Naawen le jam a yaali ti dii la, ale soa ate wa pa wa dek yaalika va nala po a basi ate ti chim wa bisa Yeezu Kirisita yonni nyiŋ. Nyaku de abe jam ka wa dek yaalika ale wa popola ate wa nyɛ dila. ⁶ Ni basi ate ti a te wa pimpauk, wa ale niak ti nna yegayega la nyiŋ, ale pa wa dek be yenka a te ti tiirim la nyiŋ. ⁷ Yeezu Kirisita a kpi te ti kama ayen wa бага a vari ti a basi abe wa von ti wabaatanɔ a te ti. Nya Naawen ale maari ti dii nna yegayega, ⁸ a gaam jaab buuri meena la. Wa

poli kama dila po dila po ale wa dek yam, ⁹ ayen wa le pa ka Yeezu Kirisita a tom wa tuimaŋa a nueri. Naawen jam va ka wa yaalika a sak ti wa wienja de ŋaai ale jam a sugi la.

¹⁰ Wa le jam a poli dii la meena a dan jam nueri, wa le cheesi ŋanta baai meena ate wa nyɛ ate ba bo wenŋmazuk ale tenzuk de la, nyo jigi yen, ate Yeezu Kirisita yaa chim ba meena naab, ¹¹ Naawen nyeem a va ka wa yaalika a tom wie meena. Wa be liŋ lueri ka tama a te wa dek a yaa le ge nyɛ tenzuk meena ayen tama ale Yeezu Kirisita a jam chim bunyi. ¹² Ni basi ate tama baai ale liŋ ta yiila Yeezu Kirisita jigi la, a pagi Naawen waai ale ta zula la nna yegayega. ¹³ A se nuruba ale jam boro a sak ni Naawen wamaŋsaŋa ŋaai ale ta wensie la, wienja, ni wom ba sinsaŋa kama ate Naawen yaa vari ni ni wabaataŋa po a basi ate ni yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita. Ka dila nyiŋ ale soa ate Naawen a pa wa Chiika ate wa puulim ayen wa te ni la a te ni ate ku sak ayen wa soa ni kama. ¹⁴ Ti be ale ta Naawen Chiika la nyiŋ ale soa ate ti seba chak ayen ti nya Naawen ale jam liŋ puulim ayen wa le nyɛ dii te ti la, wa le sum nyɛ kama. Ti ŋman seba me kama ayen Naawen le basi kama ate ti soa ti dek meena meena. Ni be basi ate ti te wa pimpauk.

¹⁵ Dila nyiŋ la, M a wom nama ale ta siaka ale ti Nyɔŋɔwa Yeezu ale ni ale ta yaalika ale Naawen nuruma meena dii la kama. ¹⁶⁻¹⁷ Mi kasim a a te ka Naawen jiam ale a puusi a te ni, ayen wa waai ale ka ti Nyɔŋɔwa Yeezu Kirisita ko a ta zula nna yegayega la, a pa wa Chiika a te ni ate wa te ni

yam abe wa pa Naawen a sak ni, ate ni baga a seba wa nalimnyiini. ¹⁸ M be nman a puusi a te wa kama ayen wa basi ate ni popola a lagri ate ni nya wa bolimu ate ni nya wa ale wi ni ayen ni ta yiili n̄aai la abe ni seba ayen n̄anta baai ate wa puulim ayen wa pa te wa nuruma la a zuak kama nna yegayega. ¹⁹ M be nman a puusi a te wa kama ayen ni seba wa pagrimu yegayegaka ate wa pa te tama baai ale ta siaka ale wa la. Pagrimu de ale pagrim kpionku, ²⁰ ate wa pa nak Yeezu Kirisita kum po a yiti ale basi wa ate wa juei a kali wa juga nisa geŋ wenna mazuk po la. ²¹ Yeezu Kirisita bo ka dula jigini yogyogla de a nya wenna mazuk chichiri pagrisaŋa ale jaab buuri meena ale ta pagrim ale bo wenna mazuk po ale tenzuk de meena ale ten kaai meena ale bo n̄aan cheena la zuk. ²² Naawen pa jaab buuri meena nyo ka Kirisitawa nisima po. Wa nman pa me a te ka Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena ayen wa chim ba wie meena nindeero kpion. ²³ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena a nye se ka wa nyinka la, wa be kasim sueri nyaka de po kama ase wa ale kasim sueri tenzuk de meena dii la.

2

¹ Dila po dila po ni kan jam a zuli Naawen ya. Ni jam a nye se ka kpeeba la, ni wabaataŋa ale ni ale kan jam zuli Naawen nueri la nyin. ² Dila powa, ni kasim jam va ka tenzuk de meena demma wabaataŋa siuku ale chichiribaataŋa naawa. Wala ale soa tenzuk de demma baai ale kan a zuli Naawen la meena zuk a nya ba.

³ Wensie, ti meena a jam a va ka siuk kula, dii nyiŋ la, popola baata tii ale jam bo ti zuimaŋa po la ale ti deksa ŋan yaalika ale jam basi ate ti nyeem a tom tuimbaata. Naawen sui ale jam a puuri ale ti ate wa jam yaali ayen wa te ti waalika a se wa ale ayen wa te tenzuk de demma baai ale kan a zuli wa waalika dii la.

⁴ Alege Naawen a yaali ti ka nna yegayega ale ta jirim me ale ti a gaam taam, ⁵ sak si Naawen jam nya ti ka nna se kpeeba la ti ale kan a zuli Naawen la nyiŋ. Alege wa jam vari ti ti wabaataŋa po a basi kama ale nak ti kum po a yiti ase wa le jam nak Yeezu Kirisita yiti kum po la. Nyaku de be ka Naawen niaka nyiŋ ate ti nya varibasika. ⁶ Wa nak Yeezu Kirisita a yiti kum po kama ayen wa ŋman pilim jueli wenna mazuku po. Ku a nye se tama ale wa a poom a deri kala ale chaab kama dula jigini la, dii nyiŋ la tama ale wa ka bunyi. ⁷ Naawen a nye wienja de meena a te ti kama ayen ku sak baai meena ale bo wenna mazuku po ale baai ale bo tenzuk de la, ayen wa ta yaalika ale ti kama nna yegayega a gaam taam a yaa le tom wa biika Yeezu Kirisita ayen wa jam maari ti. Wa le sak ba dii la a le boro kama a ta a cheŋ dii po meena wuu. ⁸⁻⁹ Naawen niaunku nyiŋ ale soa ate ni nya varibasika ni siaka nyiŋ. Nama an jam бага a nye nyaku de ni dega, alege dii ate wa nye a te ni la a jam ka wa dek tiirim. Ka dila ale soa ate ni ka siuk a бага a ta kanjanta ku nyiŋ la. ¹⁰ Naawen abe ale nye ate ti chim ti ale ka dii yogyogla de la. Tama ale Yeezu Kirisita abe ale ka bunyi la, wa nye kama ayen ti a tom tuimmaŋsa a te wa. Wa be poom

gomsi tuimaŋa de a magsi kama a te ti.

¹¹ Nuruba a biak ni ka baai ale kan daa Juuba la ate Juuma a wi ni ayen ni ka nuru baai ale kan gebi ni yuaŋa la po, alege a wi ba dekan ayen ba ka baai ale gebi la po. Ni be poli ni ale jam ka dii dila po dila po la a nya. ¹² Dila powa, ni jam ze Yeezu Kirisita wie. Ni jam ka nicham, dii nyiŋ la, ni jam maa daa nuru baai ate Naawen lueri te wa dekan la po. Ba an jam a maara a chiini nama a nyo baai ale Naawen ale nye noai yeŋka ale chaab la po. A se nama ale jam boro dii la, ni jam ze Naawen ya. Ni be jam ka yiila wa jigi me. ¹³ Alege yogyogla de, nama baai ale jam kan moata wa la, yaa moata wa kama Yeezu Kirisita kumu nyiŋ. ¹⁴ Juuma ale baai ale jam kan daa Juuba la a jam ka wari a nye ale chaaba. Ku jam a nye a se ka siak ale kasi ba a poori ba a basi ate ba chim dachaasa ale chaab la. Yeezu Kirisita ale kpi a te ti la, a nye se ka wala ale nak siaka a lonsi ate Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a yaa ta noai yeŋ ale chaab. ¹⁵ Wa yaa ŋman yik Sinsak ŋaai ate Naawen a te ba la me a tagri, ayen wa baga nye ate Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a chim bunyi a te wa dekan. Wa dan nye dila, ba kan ŋman ta dachaani ale chaaba, ba le boro ale ka suyogini. ¹⁶ Yeezu Kirisita ale jam kpi jabarimu nyiŋ la, wa jam tigi ba kama; a ta jam jigi yeŋ a basi ate ba ale Naawen a yaa ta noai yeŋ ale chaab. Dila basi kama me ate ba dachaani ale chaab a ŋman karo. ¹⁷ Yeezu Kirisita ale jam tenzuk de la, wa jam sak nuruba kama Naawen wamaŋsaŋa ŋaai ale basi ate ba a boro ale suyogini ale chaab la. Wa jam sak baai

ale kan daa Juuba a ze Naawen la, ale baai ale ka Juuba a seba Naawen la. ¹⁸ Ku be ka Yeezu Kirisita ale kpi a te ti la nyin ate Naawen pa wa chiik yenka dekiwa a te tama meena, Juuba ale baai ale kan daa Juuba la. Nyaku de abe te ti ka siuk ayen ti baga a jam ti Kowa Naawen jigi.

¹⁹ Dila nyin la, nama baai ale kan Juuba la, ni nman daa nicham, dii nyin la nama ale Naawen nuruma a yaa tigi ka chaab a chim bunyi Naawen jigi. ²⁰ Naawen nuruma a nye se ka wa yeri ate wa boro a se la. Wa tomteeroma ale wa biisiteeroma baai ale lin jam sak ni la, bala a nye ase wa diinaŋa nyubiŋa la. Yeezu Kirisita me a ba a nye se ka tintain ate Naawen pa dueni wa yenni gugoruku po la. Naawen a yaa be pa ka nama a se wa yenni siaka. ²¹ Be ka Yeezu Kirisita ale yik yenni meena a tara nna kenkenj a yaa nye a te di a chim Naawen puusika yeri welenj a te Nyɔnɔwa Naawen. ²² Naawen Chiika ale basi ate nama a gum baai ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la po ayen ni meena a chim yeri dii ate Naawen ayen wa boro la.

3

¹ Wienja de nyin ale soa ate mi a puusi Naawen a te ni. Nuruba yik mi a lik kama, dii nyin la mi ale jam a sak nama baai ale kan daa Juuba la ayen ni a va Yeezu Kirisita la nyin. ² Ni seba kama ayen ka Naawen jirim nyin ale soa ate wa pa tuini de a nyo mi nisima po ayen di maari ni. Ku a fe ate ni seba. ³ Naawen a lin pa ka wa le jam a poli dii la a suk, ale ge yaa nman pa di a sak mi. Mi be poom a lin nmarisi nyaku

de kama a te ni. ⁴ Nama be dan nman karim gban kaai ate mi nmarisi a te ni la, ni le бага a min dii ale soa ate mi seba Yeezu Kirisita wie n̄aai ale suk la, kiri kama. ⁵ A ta nyini dila po dila po a ga paari daaṅa de po, Naawen an sak nuru waai wasusun̄a de kiri ya, alege yogyogla de wa basi ate wa Chiika sak wa biisiteeroma ale wa tuimtomdoma baai ate wa lueri a te wa dek la. ⁶ Ni basi ate m sak ni n̄a kiri. Baai ale kan daa Juuba la a dan ta siaka ale Naawen wamaṅsaṅa, bala ale Juuma a le maa chaab chari tiirim buui ate Naawen a pe ayen wa le te Juuma la. Baai ale kan daa Juuba la ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Dila nyin̄ la, ba le nya n̄anta baai meena ate Naawen pe ayen wa le te baai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la.

⁷ Naawen pa wa pagrimu te mi kama ayen m chim wa tuimtomdo abe maa sak nuruba wa wamaṅsaṅa wie. Wa kasim a maari mu ka nna yegayega. Wa le nye dii la ka wa tiirimu ale la ate wa potim pa te mu. ⁸ Mi jigi ku a nye se mi ka wa nuruma meena po baan̄ la, alege wa lueri mi kama ayen m ga sak baai ale kan daa Juuba la wa wamaṅsaṅa wie. Naawen wamaṅsaṅa a sak ti ka Yeezu Kirisita wamaṅsaṅa yegayegaka n̄aai ale kan ta kpeglimka la wie. ⁹⁻¹⁰ Naawen be nman lueri mi kama ayen mi a sak nuru meena wa wasusugini siuku ale a va dii la. Wa le jam piilim nye jaab buuri meena la, wa lin̄ jam pa n̄a suk kama dila powa meena. Dii nyin̄ ale soa ate wa nye dila a yaa le ge nman pilim ta n̄a nyini peelim yogyogla de la ale, ayen ku sak Kirisita bisaṅa ale a tu chaab la ale chichiri

pagrisaṅa ale ṅanta baai meena ale ta pagrim a bo wenṅmazuk po la a miṅ wa yammu ale ka toḡatoga dii la, ¹¹ Naawen nyε nyaku de a ta va ka wa ale poli dii la. Be ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyiṅ ale soa ate wa nya wa popolaṅa de kiri. ¹² Dila nyiṅ la, ti ta siaka ale Yeezu kama, tama ale wa ale ka bunyi la, ti ta popo pagrim kama a бага cheṅ ga a zaani Naawen niṅ. ¹³ Mi bo dela jigini a namu ka nama nyiṅ, alege m kan yaali ayen ni suniima kaasi dila nyiṅa. Mi ninammu de le basi ate ni nya ku nyuenta.

¹⁴ Dila nyiṅ la, mi a kpi duna teṅ a puusi Naawen ti Kowa a te ni kama. ¹⁵ ṅanta meena ale bo wenṅmazuk ale teṅzuk de la ka wala ale a te ba yue. ¹⁶ Naawen a ta zula ale nalim ka nna yegayega. Ka dila ale soa ate maa saalim wa ayen wa basi ate wa Chiika a lueri wa pagrimu a nyo ni suniima po, ¹⁷ Ate Kirisita jam bo ṅa po dii nyiṅ la ni ta siaka ale wa kama. Wa pagrimu a dan bo ni suniimaṅa po nalimnyiini, nama le ta yaalika ale wa abe ni ta yaalika me ale chaab a gum du, ¹⁸ ate nama ale Naawen nuruma бага seba Yeezu Kirisita ale a yaali ti dii nna yegayega la. ¹⁹ Maa yaali kama ayen ni sum seba Yeezu Kirisita ale a yaali ti dii la. Ti an бага a miṅ wa yaalika kiri a nueri meena meena, alege maa yaali kama ayen wa yaalika a sueri ni meena, ate ni jam chim nuru maṅsa ase Naawen dek ale ka dii la.

²⁰ Naawen pagrim buui ale bo ti suniimaṅa po la a бага kama a nyε ate ti a tom tuima a te wa a gaam tama ale a poli ayen ti bek wa ate wa maari ti dii la. ²¹ Kirisita bisaṅa ale a tu chaab la

ale Yeezu Kirisita waai ale ka ba nindeero la, le kasim a te Naawen zula dii po meena wuu. Ku be le nye dila.

4

¹ Mi waai ate ba yik mu a lik ti Nyɔnɔwa n̄aan vaka nyiŋ la, ale a saalim ni ayen ni a va wa a magsi dii ale magsi ayen ni a va wa la. Naawen ale wi ni ayen ni a va wa dila. ² Ni kasim a zaab ni dek nuruba niŋ, abe ni seba ni dek taka, abe ni ta chichiiba dii po meena. Ni a maari chaab, ate nuruba seba ayen ni ta yaalika ale chaab kama. ³ Naawen Chiika ale basi ate ni ta noai yeŋ ale chaab, ale n̄man basi ate ni boro ale suyɔgini ale chaab me. Ni nyeem be kasim pii nyiŋ ate ni a nye dila ale chaab. ⁴ Naawen Chiika ka kanyi dekki. Baai meena me ale ta siaka ale Yeezu la ka nuru yeŋ. Naawen be lueri ni kama me ayen ni ta yiila wa jigi, yiila n̄aai ale chim yiili yena la. ⁵ Ti Nyɔnɔwa ka wanyi dekki, ale tama ale ta siaka ale wa dii la me ka bunyi. Ba le pa nyiam a te ni soka dii la me ka bunyi. ⁶ Naawen, waai ale ka wanyi dekki la, ka nurubiik meena ko. Wa be ka waai meena Nyɔnɔ. Wa bo ale waai meena kama a pa ba meena a tom tuima.

⁷ Ti wanyiwanyi potim tuesi tiirim kama a magsi chaab ale Kirisitawa ale te dii la. ⁸ Ba n̄marisi Naawen gban̄ka po ayen,

“Wa ale jam a jueli wennyamazuk la,
 wa a de ka baai ate ba jam yik ba ale wa lik la
 niŋ a ta ba yiti jueli wennyamazuk niŋniŋa.
 Wa n̄man te nurubiik meena ka tiirinta.”

⁹ Nama a poli ba le nmarisi ayen, “Yeezu yiti jueli wenɲmazuk niɲniɲ”, la kiri ale boa? Ku kiri ale wa liɲ nyini ka dula jigini a siɲ jam tenzuk de a yaa kpi ate ba gu wa. ¹⁰ Dila nyiɲ, waai abe ale siɲ tenzuk de la, ka wala degadega abe ale nman jueli wenɲmazuk niɲniɲka, a gaam taam dula jigini ayen wa sueri tenzuk de meena. ¹¹ Be ka wala ale pa tiirimu a te nuru biik meena a yaa basi ate ba gela tuimtomdoba, ba gela Naawen biisiteeroba, ba gela baai ale a mooli Naawen wamanɲaɲa wie la, ba gela Kirisita bisaɲa ale a tu chaab la kpaɲɲa, ba gela me sagraɲa. ¹² Wa nye nyaku de kama ayen wa gomsɲ baai meena ate Naawen soa la a magsi ate ba a tom Kirisita bisa tuima. Ate ku basi ate Kirisita bisaɲa baai ale bo jigi yeɲ ase wa nyiɲka la ta pagrim nalimnyiini. ¹³ Ase ti dan ta siaka ale Naawen biika a gum du yegayega a jam seba wa nalimnyiini, ti meena le ta noai yeɲ ale chaab kama. Ase ti dan a va dila, ti le chim Kirisita bisii ale pagi magsi ale ta yam yegayega la abe ti nman chim ase Yeezu Kirisita ale kasim ka nuru maɲ meena meena dii la. ¹⁴ Dila abe dan nye, ti kan nman a nye ase bisa la ale ti siaka ale wa. Nuru bala a nye se ka njaarunta ale bo nyiam po ate vioku chiak ti a ta a ga niɲ ale njaɲ la. Sagraɲa baai ale kan seba Naawen la, a nyeem kasim a paasi ba kama ale a yaali me ayen ba nye ate ba nyini Naawen wensie siuku po a nyini. Sagraɲa de nina a nyeem ale kasim muni ale tuimbaata meena tomka ale a paasi nuruba ba chaab ate ba a gum ba po a tom nja. ¹⁵ Alege, ku a fe ate ti chim nuru pagrisa, ate sagraɲa de a

kan nman baga a daani ti. Yeezu Kirisita ale ti nindeero. Ni basi ate ti nyeem a biisi wensie abe ti a yaali chaab, ate ti chim ase wa dek la. ¹⁶ Ti a nye se ka wa nyinƙa la. Wala ale waai ale yik ti a tom chaab ase kunaƙa ale yik nyinƙa a tom chaab dii la. Nyinƙa kabtaƙa meena abe dan a tom dii ale magsi la ale yaalika, ka a chim kama a ta pagrim.

¹⁷ Ti Nyɔnɔwa yonni nyin, ate m pa a kaam ni ayen, ku a fe ayen ni kan ate ni boka nye ase baai ale kan seba Naawen la boka. Ba ale a poli dii la ka kiri ya, ¹⁸ ba ka popola mansa me. Ba tue kpari ka nna yegayega ate ba an baga a min Naawen ya. Dila nyin ale soa ate wa an baga a pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. ¹⁹ Ba kasim a tom ka danta tuima alege kan chali chivie ale na. Ba kasim a tom ka wabaata tuima. Ba kasim a yaali ayen ba a tom ka nala chaab dii po meena.

²⁰ Baai ale sak ni ayen ni a va Yeezu Kirisita la, an sak ni ayen ni a tom ka nala. ²¹ Ba le sak ni wa wie la, ba weeni ni wa wensienja wie kama, ate nama wom ale ta siaka ale na a va wa. ²² Yɔgyɔgla de ni pa ni nye kpak ka a basi, dii nyin la kala ale a basi ate ni a va ni dek pimpaasima yaalika ale pa ni a zaani siuk kuui po ale ta ni a cheƙ kaasuƙ jigi la. ²³ Ku a fe ate ni basi ate Naawen tagri ni popola meena abe wa nye ate na chim popola paala. ²⁴ Ni nye paalik kaai ate Naawen pa te ni la, le basi ate ni chim ase wa dek la. Naawen ka wensie de welensa nyɔnɔ.

²⁵ Ku a nye se ni meena a chim ka Yeezu

Kirisita nyingka la. Dila nying la, ni kan nman a velim a te chaaba, alege ku a fe ate ni kasim a biisi wensie ale ni vaanchaab. ²⁶ Ni sue dan a puuri ale waai, ni kan basi ate supuurim bula kasim bo ni suniima po ate wein ga sinj. ²⁷ Ni kan te Velinvendika siuwa ayen wa a nye ate ni a tom tuimbaata. ²⁸ Ni dan ka zueba, ni be basi ni zummu, abe ni a de ni dek nying wulum nanta. Ni dan a nye dila, ni le baga pa nanta bala a maara a maari niwomma. ²⁹ Ni kan a biisi biem wie a te chaaba, alege ni basi ate dii meena ate nama a biisi la a ta maarika ale nyingbiiri, ate ku maari baai ale a wom ni la. ³⁰ Ni kan daani Naawen Chiika. Boan nyingna, Naawen Chiika ate Naawen te ni la, ku a sak kama ayen wa soa ni kama a ta ga paari dii po ate Naawen ayen wa jam tuesi ni a basi la. ³¹ Ni be pa ni supuurimu ale ni popo soblomu a basi. Ni basi nuemka ale nuruba leeta. Ni kan kisi chaaba. ³² Ni dan basi nala, ni be chim nuru baai ale seba ba deka taka la abe ni ta jirim ale chaab. Yeezu Kirisita kumu nying, ale soa ate Naawen a vonj ni wabaatana a te ni. Dila nying la, nama me be kasim vonja a te chaab.

5

¹ Yogyogla de nama ka Naawen deka bisa baai ate wa yaali nna yegayega la. Dila nying la ni be pii nying nna yegayega ate ni a tomsi wa. ² Yeezu Kirisita ale kpi te ti dii la a nye se ka Juuma ale jam a pa nan masisa ale dunsa a kaabi a te Naawen la. Yeezu Kirisita nye ate ka Naawen sui yaa peenti a sak ti ayen wa a yaali ti kama.

Ni basi ate ni yaalika a chim ni niŋ wari ase Kirisitawa yaalika ale tama ale de niŋ dii la.

³ Yogyogla de ni ka Naawen nuruba. Kula a be kan ŋman a magsi ayen ni a biisi nipok yaalik ale danŋa tuima ale butuem wie ale chaaba. ⁴ Ku be kan ŋman a magsi me ayen ni a biisi noai biem a yaase betta biik a diini, alege ku magsi ka ni nyeem kasim a a te Naawen jiam. ⁵ Ni seba nalimnyiini kama ayen baai meena ale ka nipok yaalisa ale tuim danŋisa nyam ale butueta nyam la a kan baga a jo Naawen ale wa biika Yeezu Kirisita naamu po. Butueta nyam a nye se ka nuru baai ale a kaabi bogluta a la ase ba nin yaali ba ŋantaŋa a gaam Naawen.

⁶ Ni kan a wom betta nyam wie ŋaai ale ŋa paasi ni la. Naawen sui ale puuri ale bala chaab. Wa le jam te ba ka waalika dai yeŋ po, dii nyiŋ la, ba kan zuli wa. ⁷ Dila nyiŋ la, ni kan te ni niŋ bo ale baai ale a biisi be sila chaama la po. ⁸ Ase nama ale jam kan seba Naawen dii po la, ni bo ka legi po, alege yogyogla de nama ka Nyonowa nuruba, ni yaa bo ka danni kantuenka po. Ka dila ale soa ate ku a fe ayen ni bo danni kantuenka po la. ⁹ Boan nyiŋa, nuru bala chaab a kasim a tom ka tuimmaŋsa a te Naawen. Ba be chim ka nuru maŋsa me. Ba chim ka nuru baai me ale a biisi wensie la. ¹⁰ Ni be pii nyiŋ ate ni a tom tuim ŋaai ale a nye ate ti nyonowa sui a peenti la. ¹¹⁻¹² Ni kan ta wari a nye ale wie ŋaai ale ka kiri ate nuruba a tom la. Dii nyiŋ la, ka nuru baai ale bo legini po la ale a tom ŋala. Alege, ni ta bala chaab nyini legini po

a nyini dannɩ kantuenka po. Ku ka chivie ate nuru weeni ba ale sugi a nyɛ ɲaai la. ¹³ Ni dan nyɛ ba dila, ku a nyɛ a se ba tuimaɲa a yaa nyini ka kantuenka po ate waai meena бага a nya ɲa la. ¹⁴ Boan nyiɲa wenbinni a dan ga pusi legini a kan ɲman a boro. Dila ale soa ate nuru wanyi weeni ayen,

“Nama baai ale doa a goa la,
ni yiti kum po,
ate Kirisita a nyagsi ni zuk.”

¹⁵ Dila nyiɲ, ni be kpesi ni dek ale ni boka po ale ka dii ale nuruba la. Ni kan boro ase betta la, alege ni ti an boro ase yam nyam la. ¹⁶ Vaɲa de po nuruba yegayega ale a tom tuimbaata. Alege nama, ni a gisi siuk tii po ate ni ayen ni kasim a a tom tuimmaɲsa la. ¹⁷ Ni kan a nyɛ se ni ka betta la, alege ni a gisi dii ate Naawen a yaali ayen ni a tomu a te wa la.

¹⁸ Ni kan pa ni dek a te daamɔa ate bu kaasi ni, alege ni pa ni dek meena a te Naawen Chiika. ¹⁹ Ni kasim a yi yi ɲaai ate Naawen Chiika a te ni ayen ni a yi la abe ni a te Naawen pimpauk ni suniima po. ²⁰ Ti kowa Naawen a tom tuima ka nna yegayega a te ti. Dila nyiɲ la, ni kasim a te ti Kowa Naawen jiam ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita yonni nyiɲ.

²¹ Ni basi ate ni popolaɲa meena a chim popola yena, ate ni бага a te Yeezu Kirisita zula.

²² Nama baai ale ka pooba la, ni siak a te ni choroba ase ni ale a siak a te Naawen dii la. ²³ Boan nyiɲa, chorowa ta pagrim kama wa powa zuk ase Yeezu Kirisita ale ta pagrim Kirisita bisaɲa ale a tu chaab la meena zuk dii la. Bala

a nyɛ se ka wa nyiŋka la ate wa yaa vari ba ba tuimbaataŋa po a basi. ²⁴ Dila nyiŋ la, ku a fe kama ayen Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a siak a te Yeezu Kirisita. Siuk kula po me, pooba me a siak meena a te ba choroba.

²⁵ Nama baai ale ka choroba la, ku a fe kama ate ni ta yaalika ale ni pooma ase Yeezu Kirisita ale a yaali baai meena ale a va wa la. Wa kpi kama a te ba ate ku sak ba wa yaalika ale soa dii ba jigi la. ²⁶ Yeezu Kirisita nyɛ nyaku de ayen ku sak ayen wa pa Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a te ka Naawen, wa be pa ka Naawen wannɛ a biisi yaa pa ba te Naawen la. Wa be liŋ pa ka nyiam a sugri ba ale ge nyɛ dila. ²⁷ Yeezu Kirisita a nyɛ wienɛ de kama, ayen wa бага Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena ale ba nalimu ale ba welensaŋa ale ba ale chim nuru maŋsa la a te wa dek, ate wa kan ŋman nya ba kaasunku. ²⁸ Ku a fe kama ate choroba ta yaalika ale ba pooba ase ba nidɔama ale a yaali ba dek dii la. Wa dan ta yaalika ale wa powa, ku a nyɛ se wa a yaali wa dek me kama la. ²⁹ Waai an kisi wa dek nyiŋa, wa a nya ka zuk ale a te ka ŋandiinta kama. Yeezu Kirisita me abe a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la zuk ka dila. ³⁰ Wa a ta yaalika ale ba ka nna yegayega, dii nyiŋ la ti a nyɛ se ka wa nyiŋka la. ³¹ Ase ba ale ŋmarisi Naawen gbanƙa po dila po dila po dii ayen, “Dila nyiŋ la, ku a fe kama ate nidɔa basi wa ko ale wa ma abe wa ge ate wa ale wa powa a chim nuru yeŋ.” ³² Wa susugi ale bo ŋmarisika de po. Mi be ale seba ku kiri ale dii la ale, Nipok ale wa chora ale ba chim bunyi dii la, a sak ti kama ayen Yeezu Kirisita

ale Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena me ka bunyi. ³³ Ku be ka dila nama me jigi ayen, ku a fe kama ate choroba a yaali ba pooba a se ba ale a yaali ba deŋ dii la abe, pooba me a te ba choroma zula.

6

¹ Nama baai ale ka bisa la, ku a fe kama ate ni a zuli ni koba ale ni maba du la ku ka wa maŋ a magsi ayen ni a nyɛ. ² Naawen a jam pa wa sinsaŋŋa pi wa a te Moosis kama dila po dila po. Sinsaŋŋa po dinyi a weeni ayen, “Nama a te ni koba ale ni maba zula.” Sinsaŋŋa de a jam le dii ate Naawen a liŋ pa peka a maa gum du la. ³ Wa peka a jam weeni kama ayen, “Ni daa te ni nyamma zula, ni le nya nyinyɔgsa abe ni boro ate ku beni teŋka zuk.”

⁴ Nama baai ale ka koba ale maba la, ni kan pa nyeka tuemɔa a nya ni bisaŋa zuk, dii nyin la ni dan a nyɛ dila, ba sue le ŋa puuri ale ni. Alege, ni a nya ba zuk abe ni a sak ba, abe ni a kaam ba ase Nyɔnɔwa ale sak ti dii la.

⁵ Nama baai ale ka yom la, ku a fe ate ni a te baai ale soa ni la zula nna yegayega abe ni a va ba noa ale ni popo meena ase ni a va ka Yeezu Kirisita la. ⁶ Yom ba gela a kasim a tom ka nna yegayega ba nyamma nimbie po, alege ba dan ga basi ba ale cheŋ, ba kan ŋman a tom. Ku a fe kama ayen ba kan a nyɛ dila. Ni be seba ayen ka Yeezu Kirisita ale soa ni yɔgyɔgla de. Dila nyin la ni kasim pii nyin a tom dii ate wa a yaali la a te wa. ⁷ Ni a tom ni tuimaŋa ale supeentik, dii nyin la ni kan tom a te daa nurubisa nyiini,

alege ka Nyɔnɔwa maara. ⁸ Ni be seba ayen ni dan poom ka yom yaase ni daa yomma alege ni a tom tuimmaɲsa a te wa, wa le tuni ni ni tuimaɲa nyiɲ.

⁹ Nama baai me ale ka yom nyam la, ni a poli ayen nama ale ni yomma meena a ta ka nyɔnɔ wanyi waai ale bo wenna mazuk la. Dila nyiɲ la, ku a fe ate ni a nya ba zuk nalimnyiini abe ni kan a nyigsi ba. Buusa boka jigi, Naawen daa waai ale a yaali nuruba ba gela ale a basi ba gela la.

¹⁰ Dii nyiɲ la nama ale ti Nyɔnɔwa ale ka bunyi la, ni бага kama a tuesi wa pagrimu yegayegaka gela. ¹¹ Ni dan kasim a a nya pagrim buui ate Naawen pa a te ni la jigi, Velinwendika a kan бага a paasi ni dii po dii po. ¹² Boan nyiɲa, ti kan yaali Naawen pagrimu ayen ti a kpalim ale ka nuruba, alege ti a yaali ayen ti a kpalim ale ka chichiri pagrisaɲa ale pagritaɲa toɲatoɲa ale a tom tuim kasim a a bo wenna mazuk la. ¹³ Dila nyiɲ, ni kpesi yik Naawen pagrimu a tanla nalimnyiini, ate dabioku a dan jam abe ni бага a nak de dachiaka meena meena.

¹⁴ Dila nyiɲ, ni gomsɲi ni de kɛn kɛn ale wensie ase chiakgbain ale bobi ni chaasa la, abe ni basi ate welensa lik ni kuusa, ¹⁵ abe ni kasim gomsɲi magsi ate ni pa Naawen wanni ase nuensa la ate a sak nuruba Naawen wamaɲsaɲa wie. Ni dan sak ba ate ba wom ɲa, Naawen a le te ba suyogini. ¹⁶ Diipo meena wuu, ni basi ate ni siaka a chim ase naab gbain la ate ni pa lik ni de kɛn ate Sitaana dan toɲ wa pieɲa abe ɲa kan nyɛ ni wariya. ¹⁷ Abe ni pa ni varibasika ate ni nya la, a chim zuchiak, abe Naawen wanni me a

chim gebi kpien kaai ate Naawen Chiika a te ni la. Njala a le basi ate ni nak a de ni dachaasaŋa. ¹⁸ Ni kasim a puusi a te Naawen wienja de nyin, ate wa baga a maari ni. Ni basi ate wa Chiika a sak ni dii ate ni ayen ni puusi a te wa la. Ni kpesi ni deƙ nalimnyiini abe ni ta suduŋni nna yegayega, abe ni a puusi a te wa ate wa maari wa nuruma meena. ¹⁹ Ni be nman a puusi Naawen a te mi me, ate wa te mu popo pagrim ate maa sak nuruba yegayega wa wamaŋsaŋa wie. Naawen jam pa wa wamaŋsaŋa a suk kama a ta jam paari jinla, ate wa yaa yeeri ŋa a ta nyini peelim yɔgla. ²⁰ Nuruba ale yik mi a lik Naawen wamaŋsaŋa de nyin alege m za ka Yeezu nanƙula po. Ku be magŋi kama ayen maa sak baai meena ale bo dela jigini la Naawen wamaŋsaŋa wie meena abe m kan peri dini me la yaase m chali yɔgsum.

²¹ M seba nama ale a yaali ayen ni wom mi ale a tom dii la kama. Ka dila nyin ale soa ate mi a tom Tikikus ni jigi. Wa ka ti vaanchaama po wanyi waai ate ti ta yaalika ale wa ate wa a tom ti nyɔɔwa tuimaŋa me nalimnyiini la. Ka wala le wa weeni sak ni mi me ale a tom ate ku a cheŋ dii la. ²² Ka dila ale soa ate mi a tom wa ni jigi ayen wa weeni ni tama ale a tom dii la ate ku te ni nyinbiiri ate nama me a tom ni tuimaŋa a cheŋ.

²³ Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita le basi ate ni meena ale ni vaanchaama meena ate ni ta siaka ale ba nalimnyiini, a boro ale suyɔgini abe ni ta yaalika ale siaka ale chaab nna yegayega. ²⁴ Naawen niaunƙu le boro ale

baai meena ale ta yaalika ale ti Nyonowa Yeezu
Kirisita la, yaali kaai ale kan ta kpeglimka la.

**The New Testament in the Buli language
(Ghana)**

**Buli: The New Testament in the Buli language
(Ghana) (New Testament)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buli (Ghana)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

24aad1ee-9f16-5a40-b094-5b16e513253a